

TRANSILVANIA

FÓIA ASOCIAȚIUNEI TRANSILVANE PENTRU LITERATURA ROMÂNĂ ȘI
CULTURA POPORULUI ROMÂNŪ.

Nrulŭ 12. SIBIIŪ, 15 DECEMBRE 1894. Anulŭ XXV.

CĂTRĂ ONORAȚII CETITORII.

Cu Nrulŭ de față încheiămŭ cursulŭ anului 1894, dar totdeodată și periodulŭ de 25 ani, de când, cu o mică înterupere, ese fÓia „Transilvania“, organulŭ AsociaȚiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului românŭ.

Mulțemindŭ tuturorŭ stimaȚilorŭ domni, cari în anulŭ și în periodulŭ espiratŭ aŭ datŭ redacȚiunilorŭ, ce s'aŭ succesŭ, preȚiosulŭ d-lorŭ concursŭ, îi rugămŭ totdeodată, a ne oferí acestŭ concursŭ spiritualŭ și pentru Nrulŭ festivŭ, ce în urma conclusului On. Comitetŭ amŭ hotărítŭ a da la 1 Ianuariŭ n. 1895, și pentru cei următorí, ca astfelŭ cu puteri întrunite se putem continua a servi cauza cea sânta a culturei poporului nostru.

Sibiiŭ, 15 Decembre n. 1894.

RedacȚiunea „Transilvaniei“.

CĂRȚILE NÓSTRE BISERICESCI.

E unŭ ce cunoscutŭ, că aprÓpe la tÓte popÓrele creștine primele urme ale literaturiei sunt de caracterŭ religiosŭ : o rugăciune, o cântare, o sentinȚă biblică.

Poporulŭ nostru românŭ încă nu face excepȚiune în privinȚa acésta. Ba este unŭ ce de însemnatŭ, că una din primele indicii de literatură română cuprindŭ o rugăciune, și anume : „Tatălŭ nostru“ ; dar' unŭ momentŭ și mai surprindėtoriu e, că „Tatălŭ nostru“, care Luca Stroici ilŭ scrisse la curtea regală

polonă pe la anul 1582, este scrisă chiar cu litere străbune, cu totul diferită de modul scrierilor noastre de pe atunci, care erau aproape exclusiv cu litere cirilice. Căci identitatea religioasă și conviețuirea poporului nostru cu popoarele slavice influențată atât de mult asupra literaturii române, încât sfânta scriptură și cărțile bisericescilor române în cursul de secol îndelungat au fost scrise și tipărite aproape toate cu alfabetul cirilic.

Presupunându, că cea mai vechiă scriere de acest fel ar fi „Psaltirea Scheiană“, scrisă pe la anul 1482, putem afirma, că aproape 400 ani au trebuit să treacă, până când literatura română s'a putut reînforța la originea ei, și limba sa latină se o scria iarăși cu alfabetul latin.

Primele începuturi le aflăm pe la finea secolului 18., când literații români S. Micu, Șincai, Maior, Lazar și contemporanii lor es la lumină cu sfioșele lor încercări, de a se folosi în unele din scrierile lor de alfabetul latin. Au urmat apoi Eliad-Radulescu, Maiorescu, Laurianu, Maxim, Cipariu, ca pioneri ai acestui alfabet străbun, gătindu-i drumul, înlăturându pedecile, câștigându-i aderenți; urmară societățile și reuniunile literare, dincóce de Carpați cu deosebire Asociațiunea noastră transilvană, cari disera adio alfabetului cirilic și chiar și celui transitoriu așa numit civil; și urmându impulsul lor natural, presa și șola română în curându întroduseră preste totu caracterele latine. Numai biserica, după firea sa conservatoare, pestră mai cu tenacitate caracterele vechi cirilice. Dar cunoștința acelor deveni din ce în ce mai neusitată, mai rară, mai auevoiosă; și astăzi deja numai cei mai înaintați în etate seü cei de tagma preoțescă și preste totu bisericescă mai au cunoștința acestor semne învechite.

Unu merit fóite însemnat se cuvine și aici, ca în multe altele, Academiei Române; căci pe când o șolă urma până la extremu *principiul etimologic*: a se scrie așa, precum cere latinitatea cuvântului, altă șolă tindea la posi-

bila dezvoltare a dialectului popular, alta iarăși urmărirea alte particularități, și erau mai câți scriitorii atâtea ortografii, pe atunci Academia Română, ținându-și calea de mijloc: a se scrie precum se vorbește, proclamă principiul *ortografiei fonetice*, și prin această întru variatele moduri de scriere întru atâtea, în cât cu unele mici excepțiuni particulare astăzi ortografia această unesce deja pe toți românii.

Ținându-și cont de această dezvoltare a spiritului național, biserica ortodoxă română din regat, și în parte cea greco-catolică din Transilvania, au tipărit deja aproape toate cărțile bisericesci cu litere latine, și ca un rezultat al consultărilor venerabilelor sinode al bisericii ortodoxe din Ungaria și Transilvania astăzi putem înregistra faptul cel în bucurătoriu, că în curând cărțile bisericesci vor vedea lumina zilei în forma cea nouă a literelor străbune.

Cu această se împlinește un gol, ce de multă se simțea pe câmpul literaturii noastre bisericesci, ba se face un pas însemnat înainte întru împlinirea dorințelor ale popoului nostru, ca precum în școală și în literatura profană peste tot, așa și în viața sa religioasă și bisericescă se vedea limba sa cea mult iubită îmbrăcată ieră în vestimentul strămoșesc, ce i se cuvine.

Asociațiunea transilvană încă are la această dorită aparițiune partea sa de merit; și cu bucurie ne aducem aminte contimpuranii, cari le vedem acestea, de cuvintele solemne, ce la adunarea generală din Brașov de la 1862 le pronunția primul ei președinte, metropolitul *Andrei*: că cu plăcere va introduce imediat în școlile sale confesionale scrierea cu litere latine. Și decât această pe terenul școlar în adevăr s'a și făcut, acum salutăm cu bucurie momentul, când succesorii săi în scaunele arhieresci aplică în prăcsă principiul acesta și pe terenul bisericesc. Căci nu este numai un ce întâmplătoriu, ci este un pas decisiv înainte întru realizarea unității limbii, literaturii și culturii popoului nostru, când fiul lui nu numai pe terenul științei și literaturii

profane, ci și pe terenul literaturii bisericesci se voru pute saluta întru tôte ca frați.

De aceea înregistrăm cu viuă mulțămire faptul acesta cu deosebire astăzi, când fôia noastră, încheiândă periodul de 25 anî ai esistenței sale, pôte se comunica cetitorilor sêi îmbucurătorul faptu, că în calea progresului nostru culturală succesiv ne vom întâlni cu rezultatele acestui progresu nu numai la tribună și în forul vieței publice, ci și pe terenul scolaru și bisericescu, și cu unu cuvântu pe tôte terenele literaturii și culturii.

Salutăm dar cu bucuriă cărțile nôstre bisericesci în vestmântul anticu alu străbuniloru nostri.

Înainte cu Dumnedeu!

Z. Boiu.

DIN ANALELE ACADEMIEI ROMÂNE.

Am anunțatû la timpulû seu publicarea Analeloru Academiei Române, seria II, tomulû XVI, 1893—1894.

Puținulû spațiû, de care dispunemû, nu ne permite, a da bogatei vieți literare și științifice, ce desvôltă înalta corporațiune erudită, și care se manifestéază și în seria acésta, atenziunea cuvenită și dorită; și așa însemnâmû numai în generalû următoarele:

Ședințe ordinare s'au ținutû în anulû 1893—1894, adecă dela închiderea sesiunei 1893 până la deschiderea sesiunei 1894. 39, ear numărulû ședințelorû din sesiunea anulû 1894. e de 24; afară de acestea sunt ședințele secțiunilor: literară, istorică, științifică, și numărulû lucrărilorû științifice și literare, în poesiă și prosă, cari s'au cetitû în acestû periodû, e de 18.

Averea Academiei se cuprinde într'o mulțime de proprietăți, 14 fundațiuni cu destinațiune anumită, la cari în anulû acesta s'a mai adausû fondulû Ioanû și Elena Otteteleșanû cu venitû anualû de 159,280 lei; 2 fondurî cu nuda proprietate; după aceea o mulțime de efecte, capitale active și numerariû. Ear bugetulû pe 1895 arétă suma de 201,835 lei.

Biblioteca Academiei, deschisă în modulû celû mai liberalû folosinței publice, a crescutû în anulû 1893 cu 2125 cărți tipărite, 131 manuscripte, 903 documente, 272 diare, 45 foî volante, 7 charte, 6 atlasurî, 81 stampe, 1 portretû și 1 albumû. Dintre

donatori aflămă la loculă primă pre dlă secretară generală D. Sturdza cu 293 volume și broșuri: dintre cei de dincăce pre dd. V. Mangra, Ier. G. Barițiu, Dr. L. Petco, N. Hodoșă.

În fine amintimă, că Academia numeră: în secțiunea literară, în cea istorică și în cea științifică câte 12 membri, apoi 36 membri onorari (în viață) și 50 membri corespondenți, din țără și din afară.

DELA DESPĂRȚĂMINTELE ASOCIAȚIUNEI.

Cu plăcere am înregistrat de repețite ori, că prin despărțămintele Asociațiunei se observă în timpulă din urmă o activitate mai viuă. Ca dovədə a acestei activități înserămă aici cuvântulă presidială, cu care la 8/20 Septembrie a. c., directorulă despărțământulă, protopresbiterulă Demetriu *Moldovană*, a deschisă adunarea generală a despărțământulă XXX, Sighișora, unulă din cele mai tinere ramuri ale Asociațiunei. Acelă cuvântă este celă următoriu.

„Onorabilă adunare generală!

În urma convocatoriului, ce comitetulă despărțământulă XXX. ală Asociațiunei transilvane pentru literatura și cultura poporului română a adresată confrățiloră nostri din locă și jură, d-văstră v'ati prezentată ađi în acestă localitate publică de educațiune cu o însuflețire românescă și cu nesuință laudabilă, spre a conlucra în scopulă promovăreiă culturăi și literaturăi poporuluiă nostru română, cu o însuflețire, dică, care merită totă lauda și promite succesele cele mai bune, ce cu toțiă împreună le dorimă.

Dacă se pretinde, onorațiloră domni și frați, sprijină reciprocă și activitate în ori ce cauză, ce privesce înaintarea și bunăstarea poporuluiă română, — apoi fără îndoiială Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporuluiă română, — acestă nobilă plantațiune, reclamă sprijinulă celă mai puternică, — căci e vorba, onorațiloră domni și frați, de literatura și cultura poporuluiă nostru română, după cari se pôte măsura vitalitatea lui între celelalte popore ale Europei.

Literatura este barometrul culturalei fiă-cărei națiuni.

Pe câtă dar literatura se află pe o treptă mai înaltă, pe atâtă cultura în generală e mai lătită și mai prețuită.

O literatură înfloritore numai la o națiune cultă pôte se esiste, și ieră numai o națiune cultă pôte se aibă o literatură înfloritore. Între literatură în specială, și cultură în generală, există o legătură atâtă de strinsă, încâtă una ca parte însemnată servește celeilalte ca totalității, și ierășii cultura ca ună ce întregă dă vitalitate și direcțiune părților sale. Cultura și literatura sunt doi factori, cari se întregesc unulă pre altulă. Unde nu este literatură, acolo cultura este mancă, și unde nu este cultură, acolo nici de literatură nu pôte fi vorbă.

Numai aceste două concepte întrunite potă face o națiune dămnă și meritată! Căci timpul acela, onorațiilor domni, când numai forța fizică avea locă, precum sciți, a trecută, și trecută sē fiă!

De când mintea omenescă, acēstă schinteiă divină, s'a eliberată de sub jugulă întunereculă, impusă prin eschisiva și urita dominațiune a forței fizice, de când mintea s'a emancipată, puterea fizică a devenită numai ună mijlocă, ce servește întru ajungerea scopulă, spre care mintea țintescă!

Nimic de pe pământă nu se pôte asemena cu mintea.

Mintea ne arată calea cea bună, precum și ținta, spre care se nezuimă; tôte celelalte sunt numai mijlôce spre dispozițiunea ei.

În timpulă presentă numai forța spirituală pôte domina.

Și ce dă omulă forța spirituală? Negreșită literatura și cultura, cari sunt probele vitalității unăi poporă.

Ve invită dar, stimațiilor domni și iubiți frați, ca și noi cei din localitate și jură, — ca adeverați români, consciți de datorințele nôstre naționale, — se conlucrămă în despărțământulă nostru ală XXX-lea în interesulă și spre promovarea literaturăi și a culturăi multă cercatului, multă apesa-

tului și prea multă vecsatului, — dar cu toate acestea neînfrântului iubitului nostru popor român!

Înainte deci, — căci acesta este deviza timpului, — înainte pe terenul literar și cultural; fiă-care se susțină sus și tare, și se sprijinească intelectualminte și materialminte stindardul, — înțelegu scopul, ce-lu are în vedere nobila noastră Asociațiunea transilvană.

Se arătam și noi din loc și jur, că suntem români iubitori de progres, și ca atari inima noastră românească bate în interesul progresului și fericirii poporului nostru român!

Cu aceste puține cuvinte adunarea generală primă a despărțământului alu XXX. Sighișora alu Asociațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, o declar deschisă.

Demetriu Moldovanu.

ADUNAREA GENERALĂ A SOCIETĂȚII „SCOLA ROMÂNĂ“ DIN SUCEAVA.

Societatea „Școala română“ din Suceava a ținut adunarea sa generală în anul acesta la 1 Novembre nou sub conducerea vice-președintelui societății C. Cosovici, fiindu de față 50 membri ordinari și mai mulți oșpeți.

În căldurosul său cuvânt de deschidere vice-președintele amintesce cu durere de perderile cele mari, ce le-a suferit societatea în cursul anului administrativ expirat, și anume de repotații: profesorul Ștefan Ștefurea, protopresbiterul Vasiliu Cocărlă, boierul Costache Mirza, consilierul Emil Cozub, protopresbiterul Demetrie Seleschi, parochul Nicola Galin, Igumenul Veniamin Jacota din Dragomirna ș. a., pe cari în parte îi cunosc și cetitorii acestei foi.

După raportul oficiului de cassă, înratele societății au fost 2000 fl., ear spesele 2598 fl., așa că rezultă un deficit de aproape 600 fl. Acest deficit provine parte mare de acolo, că un disc, ce l-au esoperat societatea pe timp de un an, și care, după calculul ei avea să aducă 2000 fl., n'a adus decât 108 fl., ear spesele cu ajutorirea scolarilor seraci s'au înmulțit în mod însemnat.

De aceea v.-președintele face un apel călduros către toți membrii societății și alți binevoitori, ca se nu refuze acestei societăți salutare obolul lor.

Ună însemnată câștigă morală însă se constata prin aceea, că numărul scolarilor români dela gimnasiul de acolo, parte mare cu ajutóarele priimate dela „Scóla Română“, s'a urcatú la cifră de 305, precum n'a fostú mai înainte. Ear alt câștigú nu mai puținú însemnatú e, că la propunerea dlui I. Pohață s'a alesú unú comitetú pentru a preconsulta ideea, de a se ridica unú monumentú meritatului vice-președinte alú acestei societăți, întemeietoriulú Stefanú Stefurea, răposatú în anulú espiratú.

Adunarea generală și-a terminatú în aceeași di agendele sale, aflând rațiociniulú în regulă și dândú cassariulú eí Dr. Animpodist Dascovicí absolutoriulú.

Starea averei societății este de 4718 fl. 36 cr., plus diferitele fondurí, ce are sub îngrijirea sa: fundațiunile Mirza, Gribovicí, Morarú-Negrutú, Cocărlă ș. a., care însă aprópe tóte aú destinațiunile lorú speciale.

Urámú tinerei societăți prosperare și înflorire.

DIN ACTELE ADUNĂREI GENERALE DIN SEBEȘŪ.

Darea de sémă a comisiunei esmise pentru esaminarea raportului generalú despre activitatea comitetului „Asociațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului românú“ în decursulú anulú 1893.

Onoratá adunare generalá!

Urmándú însărcinării onorifice, cu care ați binevoitú a ne distinge pe noi în ședința de erí, numindu-ne în comisiunea pentru esaminarea raportului generalú alú comitetului centralú alú Asociațiunei nóstre și pentru darea de părere asupra eventualelorú propunerí, venim a ne presenta darea nóstrá de sémă în următóarele :

I. Despre ședințele comitetului.

Comitetulú d-vóstre s'a silitú și în anulú trecutú, precum în cei de mai înainte, a se conforma determinațiunilorú cuprinse în statute și a înainta scopurile Asociațiunei.

În specialú a ținutú 24 ședințe, va se dicá tocmai cu jumétate mai multe, de cum a fostú datorú dupá statute.

În ședințele sale comitetul a fost cu principală luare aminte la executarea concluzelor aduse în adunările noastre anterioare.

Astfel s'au executat concluzele adunării generale din anul 1892, ținute la Sibiu, privitor la pregătirea contopirii fondurilor mai mici, — care proiectul se află în așteptarea comisiei financiare, apoi privitor la introducerea unui sistem modern de contabilitate, mai departe privitor la procurarea portretelor președinților decedați ai Asociației, mai încolo cel referitor la folosirea restului din cei 2000 fl., votați cu scop literar pentru continuarea tipăririi de „Documente istorice” și în fine cel privitor la reviziunea statutelor Asociației.

La acest loc cu plăcere ne aflăm îndemnați a da expresiune mulțumirii, ce a cuprins pe toți membrii Asociației, când au aflat, că alegerea de președinte săvârșită în adunarea generală din Năsăud a fost aprobată și din partea guvernului.

II. Școala Asociației.

Raportul comitetului despre școala și internatul Asociației trebuie să se umple pe fiecare membru al Asociației și pe fiecare român cu cea mai viuă bucurie.

Școala și internatul se află în dezvoltare treptată și se dovedesc totuși mai mult să umple un mare gol în viața noastră culturală.

Sunt multe peripecțiile, prin care a trecut această școală și acest internat.

Erau voci serioase și cu durere de neam, care au reprobabil înființarea internatului, sub cuvânt că avem lipse mai urgente. Și erau voci mai puțin serioase, care discreditau chiar întreprinderea Asociației. Și ce e mai mult, era un timp, când șirtea internatului era periclitată — din cauze materiale-financiare.

Ađi tóte greutățile sunt învinse. Scóla a avutú în anulú trecutú 85 eleve, ear internatulú 63. Socotelele aú fostú încheiate cu unú saldo activú de 709 fl. 77 cr., ear folosulú intelectualú și naționalú, ce ni-lú aduce internatulú, îlú lăsămú în aprețierea onoratei adunări generale. Credem, că ađi nu mai póte fi românú, care se póta contesta însemnătatea culturală-națională a scólei și a internatulú Asociațiunei. Cine ar contesta-o totuși, trebuie că n'a vedútu nici internatulú, nici eleve eșite din acelu internatú.

La acestú locú se cade, ca se aducemú mulțumita nóstră onorabilulú institutú de creditú „Albina“, care și în anulú trecutú a ajutoratú internatulú nostru, dăruindu-í pe lângă cele 500 fl. votate pentru stipendii alte 500 fl. pentru acoperirea lipselorú curente și 14 mașine de cusutú.

III. *Administrarea averii Asociațiunei.*

Raportulú detaiatú despre administrarea averii Asociațiunei îlú va aúđi Onorabila Adunare generală dela comisiunea finanțiară.

Ajunge aici se constatămú, că incurgerea tacselorú dela membri în anulú trecutú de gestiune a începutú a se îmbunătăți. Faptulú acesta este cu atâtú mai îmbucurătorú, cu câtú lipsele nóstre culturale ne impun, ca se dăm unú nou aventú Asociațiunei nóstre, decă nu voim, ca în lupta grea culturală-națională, ce o purtămú, se rămânemú pe josú.

Mai departe este de ajunsú, se amintimú la acestú locú, că gestiunea anulú 1893 s'a încheiatú cu unú saldo activú de 3503 fl. 04 cr., și că întréga avere administrată de Asociațiune face 193,499 fl. 30 cr.

În fine trebuie se relevămú, că până în presentú au încursú la fondulú „Georgiú Barițiu“ 2101 fl. 61 cr.

IV. *Membrii Asociațiunei.*

Asociațiunea nóstră a avutú în anulú 1893 73 membri fundatori, 175 membri pe viétă și 397 membri ordinari.

Numărul membrilor ordinari a crescut în anul 1893 față de anul 1892 cu 54.

Cu toate acestea datele înșirate despre numărul membrilor trebuie să ne inspire serioase îngrijiri. Socotind, că numărul despărțimintelor Asociației este 33, și că membrii ordinari au fost 397, pe un despărțământ abia se vin 12 membri.

Starea acesta este dureroasă. În timpul luptei grele culturale-naționale, prin care trecem, Asociațiunea noastră ni-a rămasă cea instituțiune românească, în sinul căreia mai putem lucra ceva pentru ridicarea neamului nostru și în care ne putem da mâna română cu română, frate cu frate. Nu este deci iertat, ca față de această instituțiune să aibă loc indiferentismul. Putem striga până la sfârșitul veacurilor că suntem români buni, că murim pentru națiune, decât vom rămâne nepăsători față de Asociațiune și scopurile ei. În cestiuni mari, ce ating esistența și viitorul neamului nostru, nu pot să aibă loc considerante personale. Causa mai pre sus de toate. Și bine să ne însemnăm, fără de cultură nu vom pute subsista în mijlocul poporilor celorlalte. A subsistat poporul nostru tuturor adversităților tocmai pentru aplicațiunile sale culturale. Dacă aceste aplicațiuni nu le vom desvolta, decât nu vom ține pas cu nișintele culturale ale altor popore, ne săpăm înșine mormântul. Se nu uităm pe nici un moment, că „viitor de aur românimea are“, însă numai așa, decât va premerge altor popore cu stéua mândră a culturei adevărate, a culturei *naționale și creștine*.

Se ne grupăm deci în jurul Asociației noastre, și toți, cât am fost de față la această adunare, se ne depărțăm ca tot atâția apostoli, cu devisa: Să ajutăm Asociațiunea noastră și să-I câștigăm membri și aderenți.

Dee ceriul, ca din cei 397 membri ordinari la anul ce vine fiesce-care să mai câștige lângă sine încă cel puțin câte 10.

V. *Biblioteca Asociațiunei.*

Biblioteca Asociațiunei s'a sporitū în decursulū anulū trecutū cu 453 opurī în 660 tomurī și 312 broșurī, numerā adecā 3176 opurī cu 7113 tomurī, 4721 broșurī și 15 charte. Sporiulū acesta considerabilū vine din biblioteca fericitulū George Barițiu, încorporatā la biblioteca Asociațiunei.

Catalogulū bibliotecel este gata, și s'aū făcutū dispozițiū pentru tipārirea lui.

VI. *Despărțemintele Asociațiunei.*

Cu deosebitā plăcere trebuie să constatāmū din raportulū generalū alū comitetulū d-vostre, că despărțemintele Asociațiunei în timpulū din urmă s'aū nisuitū cu mai mare zelū a implinī frumōsa misiune, ce o aū în mijloculū poporului nostru.

Adunarea generalā nu pōte, decâtū să se felicite de acestū faptū, și să rōge comitetulū, că să stāruiēscā din tōte puterile sale, pentru ca îmbunătățirea pornitā să nu stagneze, ci se mérgā totū înainte, pentru a asigura ajungerea sublimulū scopū, ce și l'aū prefiptū întemeiātoril Asociațiunei nōstre.

Pre câtū de viuā trebuie să ne fiā bucuria, ce o simțimū la vederea activității pornite alocurea, pe atātū de adēncā trebuie să ne fiā și întristarea asupra faptulū, că trei centre romānesci nici până în ziua de ađi nu s'aū constituitū în despărțāmētū. Aceste centre sunt: Gherla, Turda și Deva.

Gherla este resedință episcopēscā romānā, are o inteligință, cum rare centre romānesci aū. Turda are o mulțime de inteligenți atātū în locū cât și în jurū; ear Deva este centrulū celū mai estinsu și celū mai romānescū comitatū.

Cum de totuși nu se înființēzā în aceste centre despărțeminte de ale Asociațiunei, asta rēmāne o problemā.

Comitetulū dvōstre nu pōte se facā alta, de cât se ve propunā, ca din adunarea presentā să se anunțe dorința ferbinte, de a vedē în centrele amintite cât mai curēnd înfiin-

țându-se despărțeminte de ale Asociațiunei, și ca să îndrumați comitetul, să nu-și dea odichnă până atunci, până când nu va înființa despărțeminte și în orașele mai susu înșirate.

Fiă ca vócea acestei frumoșe adunări să nu răsune de giaba! Fiă, ca la procsima adunare generală să putem îmbrățișa și pre reprezentanții despărțemintelorü Gherla, Deva și Turda!

La acestü locü nu putem trece cu vederea faptulü, că în mai multe locuri ale țerei nóstre autoritățile administrative inferióre din iperzeliü aü pusü pedeci Asociațiunei nóstre, împedecându ținerea adunărilorü cercuale. Faptulü acesta este regretabilü preste mësura. Asociațiunea nóstră urmăresce, — după cum a accentuatü și dlü președinte în prea frumosulü seü discursü de deschidere, — unü scopü cu desevêrsire pacñicü și folositorü întregei țeri. Împedecarea activității Asociațiunei nóstre este deci în opoziție cu însesși interesele generale ale patriei. Tocmai de aceea se cade, ca aici în ședința plenară se dăm espresiune părerei nóstre de rău pentru opririle întemplate și dorinței, ca astfelü de pedeci din partea organelorü administrative se nu ni se mai pună.

VII. Propunerü.

După aceste aprețieri făcute asupra raportulü generalü alü comitetului, trecemü la propunerü, și înainte de tóte luând propunerile comitetulü d-vóstre, ne rugăm, să binevoiti:

1. A lua spre sciința raportulü comitetulü generalü.
2. A aproba de membri ai Asociațiunei pre cei priimiți de comitetü și provëduți cu documentü de legitimare, după cum se vede din consemnarea alăturată la raportulü generalü.

3. A face pomenirea datorită memoriei membrilorü repositi ai Asociațiunei prin ridicare și în protocolulü ședinței de aci.

La aceste propunerü, comisiunea d-vóstre mai adauge din partea sa dóue, pe cari vi-le recomandă spre priimire. Aceste propunerü sunt:

1. Comitetul este îndrumat, a întreprinde toți pașii de lipsă, pentru ca interesul față de Asociațiune să crească și pentru ca numărul membrilor să se sporască.

2. Comitetul este îndrumat, a întreprinde toți pașii posibili, pentru ca în orașele Gherla, Turda și Deva să se înființeze despărțeminte.

Din partea membrilor Asociațiunii s'au făcut două propuneri:

Una este a dlui Grigorie Maior, redactorul responsabil al „Gazetei Transilvaniei“. Domnia Lui propune, ca pentru asigurarea scopurilor Asociațiunii, să se înființeze *agenturi în fiesce care comună*, să se facă *colecte cel puțin de câte un cruceț după persoană* și să se introducă *sistemul bibliotecelor ambulante*.

Comisiunea d-văstră este de părere, că propunerea domnului Grigorie Maior nu are lipsă să fiă priimită ca o propunere nouă și a parte.

Regulamentul pentru ajungerea scopurilor Asociațiunii prevede toate lucrurile acelea, pe cari le doresce dl Maior în propunerea sa, care de altcum este foarte folositoare. Anume §. 22 dispune înființarea de agenturi în toate comunele, ear §. 5 p. a) și §. 7 p. b) prevăd atât bibliotecile populare cât și colectele, prin constituirea așa numiților membri ajutători.

Drept aceea comisiunea d-văstră este de părere, ca propunerea dlui Maior să se priimască în acel sens, ca să fiă provocate subcomitetele despărțemintelor, ca să fiă cu strictă și energică luare aminte la §§. înșirați, anume să stăruiască asupra *înființării de agenturi în toate comunele*, asupra înființării de *bibliotecă populare*, asupra *colectelor prin câștigarea de membri ajutători*.

A doua propunere este a dnului membru Dr. Aug. Bunea, secretariu metropolitan în Blaj. Cuprinsul ei este următorul:

„Onorabilul comitetu centralu se atragă cu totă energia atențiunea comitetelor din despărțeminte, ca se se îngrijescă de esecutarea concludului adusă în adunarea generală dela Hațegă, ca adecă fiă-care despărțemintu se fiă reprezentatū la adunările generale prin celū puțin 2 delegați, și se nu mai alégă ca delegați astfelū de ómenī, despre cari se póte sci înainte, că nu se vorū presenta la adunările generale, ear delegații absenți se fiă trecuți cu numele în protocolulū adunării.“

După-ce propunerea acésta tinde a căștiga valóre unū concludū adusū într'o adunare antecedentă, și după-ce este intru adevărū în interesulū Asociațiunei nóstre și a culturei nóstre, ca la adunările generale se fiă reprezentate tóte despărțemintele, comisiunea d-vóstră ve rógă, se binevoiți a priimī propunerea dlui Dr. Bunea în totū cuprinsulū ei.

Cereri.

La adunarea presentă aū intratū și dóue cereri.

1. Domnulū Ioanū Dămianū, originarū din Balșa, fiū de preotū și elevū alū conservatoriulū din Lipsca, cere ca celū puținū pe unū anū se i se acórde stipendiulū de 500 fl. folositū în restimpū de 2 anī de d-șóra Cunțanu, dar preliminarū din partea Asociațiunei pe unū restimpū de 3 anī.

Avënd în vedere, că numitulū suplicantū a absolvatū deja 2 anī la conservatoriū cu celū mai bunū succesū, avënd în vedere, că stipendiulū de 500 fl. și așa este luatū în bugetulū anului 1895; avënd mai departe în vedere, că tinērulū suplicantū este fiulū unū preotū ingreunatū cu crescerea a 5 prunci; avënd mai departe în vedere, că suplicantulū promite forte multū și în fine avënd în vedere, că și comitetulū centralū pǎrtinesce cererea suplicantelū, comisiunea d-vóstre își ia libertatea a ve propune, se binevoiți a acorda stipendiulū cerutū de 500 fl. dlui Ioanū Dămian, însă cu restricțiunea éspresă: *numai pe timpū de unū anū.*

2. A doua cerere este a învățătorului din Banat-Comloși cu numele Iuliu Vuia. Dânsul cere, ca pentru cercarea și publicarea de documente istorice referitoare la geneza scôlelor noastre să i se dea ceva ajutor.

Comisiunea d-vostre este de părere, că adunarea generală nu se poate pronunța în cauza această, după-ce documentele deja adunate de dl. Vuia nu-l sunt de felul cunoscute. Dreptul aceea comisiunea d-vostre ve propune, să transpuneti cererea dlui Vuia comitetului central.

Cu acestea terminându-ne misiunea, mulțumim onoratei adunări generale pentru încrederea pusă în noi, și cu devotamentu ne subsemnăm de

Al onoratei adunări generale

Sebeșul săsesc, în 14/26 Augustu 1894.

Servitorul supuș

Vasilie Zehan m. p. Dr. *Liviu Lemeny* m. p.

Dr. *Vasilie Hossu* m. p.,
raportor.

RECENSIUNEA UNEI CĂRȚI SCOLARE.

Limba română, Ființa, originea, rudeniile și istoria ei, de Virgilu Onișiu, directorul gimnasiului român din Brașov.

Acastă carte e menită a servi ca manualu de învățământu în cl. IV. gimn. Autorul își împarte materialul în două părți: în partea I. vorbește despre ființa și rudeniile limbei române, în partea II. despre originea și istoria ei.

Cuprinsul părții I. e următoriu: Noțiunea limbei și a lingvisticei comparative (§. 1). Întinderea geografică a limbei române (§. 2). Noțiunea „dialectu“, dialectele limbei române, probe despre ele și diferențele fonetice, morfologice și lexicale (§. 3 — §. 8). Unitatea limbei române (§. 9). Noțiunea înrudirei limbilor și însușirile comune ale limbilor neolatine (§. 10—11). Noțiunile: Limbi romanice, limbă literară și poporană (§. 12 și 13). Originea, timpul și modul formării limbilor romanice (§. 14 și 15). Originea limbei latine (§. 16). Indogermanii cei preistorici (§. 17), gruparea limbilor (§. 18).

Cuprinsul părții II este: Originea limbei române și primele urme de limba daco-latină (§. 1). Viața limbei române după an. 274 (§. 2.). Primele urme de limba românească în Mesia (§. 3.). Înrufurirea slavă asupra limbei daco-române (§. 4.). Limba română dela 1300—1650 (§. 5.). Originea limbei literare române (§. 6.). §. 7 conține probe pentru §. 6. Grafia vechiă română (§. 8) și probe pentru acesta în §. 9. Introducerea grafiei latine (§. 10) și probă despre grafia civilă (§. 11). Probă despre ortografia etimologică (§. 12). Limba română în sec. XVIII și XIX (§. 13). Încheiere. (§. 14).

Dacă cetesce cineva această carte și esaminează cu atențiune *cuprinsul* ei, trebuie să recunoscă, că autorul a sciut să-l culégă cu multă măiestrie. Meritul este cu atât mai mare, cu cât în starea actuală a literaturii noastre scolare lucrul acesta e împreunat cu forțe multe greutate. Într'adevăr n'a rămasă afară — după părerea mea — nici o idee esențială din cele ce privesc ființa, originea, rudeniile și istoria limbei noastre; ear de altă parte nu se ivesc cestiuni secundare de mai puțină importanță, cari ar fi putut să incurce capetele elevilor îngreunându *legătura logică*, — lucrul cel mai de căpeteniă în oricare carte și cu deosebire într'o carte de scólă. Vorba românului: Nici prea mult, nici prea puțin, *cuprinsul* cărții este foarte potrivit și cu importanța obiectului și cu capacitatea seolarilor.

La *împărțirea* și *arangiarea* materialului autorul s'a folosit de un *metod* cât se pôte de simplu și de ușor. Vorbesce mai întâiu despre limbă, apoi despre linguistica comparativă, despre dialect, despre deosebiri fonetice, morfologice etc., și câte și mai câte noțiuni nouă necunoscute elevilor, pe cari le explică foarte bine, fără să se folosescă nici măcar o singură dată de „*definițiuni*“ grele și sarbede, — o bôlă dealtmintrelea, care o găsim și astăzi la mulți dintre autorii nostri de cărți scolare. Nu ia o carte în mână, să nu veđi la *începutul* §-lui înainte de a mai pomeni vre-unu exemplu: „Numim perseveranță acea lege, în puterea căreia etc.; numim atracțiune acea lege, în puterea căreia etc.“. Las că „în puterea căreia“ e unu idiotism germanu neromânescu (kraft dessen), dar de altă parte nu e permis, ca într'o carte de scólă să premérgă esemplelor regula și preste totu sunt nepedagogice definițiunile greoie, cari imbată chiar și capul omenilor de sciință. Am simțit o adevărată plăcere, când am cetit la dl. Onițiu: „Cea mai caracteristică avuție obștească a unui popor, fiă el cât de răspândit sau cât de con-

centrată, este limba lui, — *limba*, adecă acelu complexă de sunete articulate, prin cari omul își exprimă cugetările, simțemintele și vrerile sale, pentru ca să le cunoscă și alții“. (P. I. pag. 7.). — La pg. 10: „Dacă deosebiriile acestea (nu aceste) între graiurile aceleiași limbă sunt atât de numeroșe și însemnate, încât graiul se presintă cu totul deosebită la auz și foarte anevoiosă de înțelesă, atunci acelu graiă particulară din imperiulă unei limbă se numeșce *dialectă*“ etc. Pretutindenea premergă esemplele, apoi urmăză esplicarea noțiunei într'ună stilă simplu, ușor, precis, clar și cât se pôte de plăcută.

Dacă dlă Onițiu a urmărită *numai scopulă „instructivă*“, adecă de a da eleviloră noțiunile de căpeteniă despre ființa, originea, rudeeniile și istoria limbei române, atunci cartea sa și după cuprinsă și după formă întrunescă tôte condițiunile recerute pentru realizarea lui. De aceea sunt și eă de părerea „omulă de scolă și a Românului cu carte“ Dr. I. B. din Nr. 238 ală „Tribunei“, că cartea dlui Onițiu merită, să fiă cetită și studiată nu numai de elevi, dar și de omeni mari.

Nu me îndoiesă însă, că dlă Onițiu a urmărită și scopulă „*educativă*“, adecă de a face pe elevi, să-și iubescă și mai multă limba loră, limba multă cercatului nostru poporă română. Să me erte, dacă-ă spună, că — după părerea mea — în acestă privință n'a făcută tocmai destulă. Putea ici coela, se înțelegă unde permite subiectulă ș-lui, să părăsescă stilulă didactică și să scrie și mai cu căldură, ca să deștepte sentimente în elevi. Așa d. e. la §. 11 p. I, unde vorbesce de înrudiriile limbiloră neolatine, mi-ar fi plăcută, să transpire într'ună modă fină *simpatia* naturală isvorită din asemănarea limbiloră între aceste popore; la §. 2 din partea a II, unde vorbesce despre invasiunile ordeloră barbare, să transpire și mai tare sentimentulă de *iubire* față cu strămoșii noștri, cari aă îndurată atâtea nevoi și necasuri, și sentimentulă de *incredere* în puterea de conservare a națiunei românesci; ear la urmă de totă, după ce-ă exprimă recunoscinta față cu literații noștri, să fi făcută ună §. separată, în care să fi spusă apriată *datorința*, ce resultă pentru fiă-care elevă față cu limba maternă.

Se înțelegă, că acestă scopă „*educativă*“ — care merită cu *deosebire astădi rangulă întâiă*, — îl pôte ajunge profesorulă „propunătoră“ și cu graiulă viu, fără de a mai sta scrisă în carte. Sunt sigură, că dlă Onițiu a făcut-o și o face; să n'o uite nici alți profesori, cari se voră folosi de cartea dănsului în scolă.

Astfelu înarmat: Cu o inimă caldă și cu o iubire înflăcărată către limba sa maternă, cu cunoștințele filologice cuprinse în cartea dlui Onițiu, unu elevu, care a absolvatū cl. IV gimnas, este unu elevu *de modelu* în ce privește studiulū limbei române. — Dea Dumnezeu, sē avem cât de mulți!!

Sibiū, 1 Decembre noū 1894.

Dr. V. S.

DIN CRONICA LUNARĂ.

Congresul național bisericesc greco-oriental, ce avea a se întruni la 1 Octobree a. c. aici, nu s'a pututū întruni lipsindū p. n. încuviințare. După cum scim din fōia oficiōsă. Consistoriulū metropolitanū a hotărītū a face reprezentațiune în acēstă causă, ca una, se încercă o nouă știrbire a autonomiei bisericeī garantate prin lege.

Nunta de argintū a părechei regale române. Din incidentulū că la 3/15 Novembre a. c. s'au implinitū 25 ani dela cununia regelū Carolū cu regina *Elisaveta*, ziua acēsta s'a sērbatū în Bucuresci și în tōtă România cu mare solemnitate, și solemnitatea era și mai mare, decă nu intrevenia doliulū pentru mōrtea împēratulū rusescū Alexandru III. Regele a edatū unū actū comemorativū, care s'a cetitū în catedrala metropolitană de ministrulū președinte și se va depune în arhivulū statulū, și a surprinsū țēra și cu unū darū de 200,000 lei, cu care a pusū basă unū fondū, din care sē se ajute la vremi de lipsă țērănimea, „iubiții nostri săteni,” dice scrisōrea regală adresată ministrulū președinte.

O nouă operă artistică a reginei Elisaveta. Regina Romāniei în timpulū absentărei sale din țēră a scrisū Evangeliile ss. patimi și ale învieri cu mâna propriă în mod caligraficū și cu o mulțime de chipuri și decorațiuni admirabile, însemnândū, că acestea le-a scrisū spre mângăierea sa în suferințele după perderea unicei sale fiice. Evangelia, legată și ȃsornată în modulū celū mai frumosū, și din tōte punctele de vedere unū capū de operă, va fi espusă cât-va timpū în biserica mitropoliei din Bucuresci la vederea publiculū, apoi depusă de generōsa suverană în monumentală biserică episcopēscă dela Curtea de Argeșū, pentru carea a fostū destinată dela începutū.

Alegerea de metropolitū la Blajū. După foile oficiōse Maj. Sa a întăritū alegerea de metropolitū gr. cat. a Dlui Eppū din Lugojū Dr. *Victorū Mihaly de Apșa*. Ne asociămū și noi la bucuria generală, ce a manifestatū din acēstū incidentū presa romānă.

Frecuența universității din Bucuresc. După anarul publicat pentru anul școlar 1893/4, universitatea din Bucuresc a fost cercetată în acest an de 1330 studenți, și anume: facultatea teologică de 82, cea iuridică de 469, cea de litere de 278, cea de științe de 196, și cea de medicină de 305. Diplome universitare au luat în cursul anului 144 studenți, între cari și 6 domnișore.

Intru amintirea lui Vasile Adamachi. Duminecă 9/21 Octombrie a. c. s'a făcut la Iași inaugurarea solemnă a criptei și monumentului fericitului *Vasile Adamachi*, care, precum se știe, a lăsată totă averea sa de câte-va milioane lei Academiei Române. Cripta are forma unei capele, iar deasupra ei se rădăcă la înălțime de 7 metri monumentul cu figura în relief a fondatorului. Totă lucrarea e făcută de maeștri italieni și români. Sit aere perennius!

La universitatea din Cernăuți, după „Gaz. Bucovinei“, au fost înscriși în anul 1893/4 350 ascultători, și anume: la facultatea teologică 56, la cea iuridică 214, la cea filosofică 21 ordinari și 8 estraordinari. După naționalitate au fost: germani 162, români 108, bulgară 1, ruteni 35, poloni 33, cehi 2, sârbi 5, rusi 1, armeni 3. După religie: gr. or. 131, arm. or. 3, rom. cat. 64, gr. cat. 21, arm. cat. 7, evang. 8, mosaici 116. —

Dela expoziția cooperativelor române din Bucuresc. În 4/16 Novembre expoziția cooperativelor române a fost cercetată de Mai. Loră Regele și Regina, cari au fost priimiți cu vii aclamațiuni, conduși prin toate pavilionele și întimpinați cu buchete de flori și diferite produse ale industriei naționale, precum: cărți, fructe zăchărisite, un paravan, o nouă varietate de rose ș. a. Ba regina, dorind a figura și între esponenți, a espusă o plăpămioră făcută de dēnsa pentru micul nepoțel Carol.

Juriul general s'a constituit, proclamându președinte al său pre principele Ferdinand, și alegēndu președinți pentru toate 14 secțiunile bărbați de specialitate.

Expoziția, terminată și închisă acum, se va redeschide la primăvară, — și primăria capitalei i-a cedat și pentru atunci locul convenit în grădina publică „Cismegiu“.

Regina Elisaveta va îngriji, ca pentru produsele industriei casnice române să se deschidă, între altele, și piața Londrei; la această nobilă îngrijire îi dă mână de ajutoriu dōmna Ionescu, engleză de nascere, carea are în Cămpu-lungă un atelieriu cu

200 lucrătore dela satū și a depusū la castelulū Peleșū o mulțime de stofe și pânzături lucrute fôrte bine, spre a fi transpuse la o casă mare comercială din Londra. —

Seminariulū românū din Lipsca, de care de repetite ori am amintitū și noi în acéstă fôia, sub conducerea prof. G. Weigand este în desvoltare continuă, immulțindu-se din anū în anū amatorii limbei și literaturii române. Profesorulū numitū a scosū de sub tipariū și alū doilea volumū din lucrarea sa asupra Românilorū din Macedonia, intitulată: „Aromuniū“ cercetări etnografice, filologice și istorice asupra poporului așa numiților Macedo-Români sêu Țintari.

Din statistica Ungariei. După conscripția dela 1890 sunt în Ungaria în sume rotunde aprópe 7 milliône și jumetate maghiari, 2 milliône 600 de miī sërbo-croați, 2 milliône 600 de miī români, 2 milliône 130 miī germani, unū millionū 900 miī slovaci, 370,000 ruteni, și 95,000 sloveni, ear evrei, alăturați pe lângă tóte naționalitățile de mai susū, dar mai cu sémă la germani și maghiari, ceva preste 700,000.

Limba maghiară în scótele de țeară. Din raportulū ministerialū cătră dietă despre starea invětămētului, estragemū, cu privire la limba maghiară, că sunt preste tot 16,942 scóle populare; limba de propunere a fostū în 56% din ele cea maghiară, în celelalte sêu mestecată cu altele sêu de locū nu. Mai puținū s'a propusū limba maghiară în scótele greco-orientale și greco-catolice.

Cu privire la invětători se constată, că cu 322 de invětători a crescutū numěrulū celorū ce sciū unguresce. Ministrulū nu pune mare pondū pe acéstă impregiurare, ci pare că admonéză pre șoviniștii, a nu-și face mari speranțe în punctulū maghiarisării. „Nu legū, dice, speranță sanguinică de acestū fenomenū, care póte că se va strica deja în timpulū celū mai apropiatū. Amū númerose motive de a vedé mai négră situațiunea, de cum se arată ađi pe basa acestorū date seci.“ — Credem că dlū ministru are tóte dreptatea.

În ajutoriulū familiilorū martirilorū români. Femeile române arangéză în Bucuresci o tombolă mare, alū cărei venitū e destinatū pentru familiile martirilorū nostri naționali din Ungaria și Transilvania. Concursulū cu obiecte de industriă de casă din tóte părțile este fôrte viū. —

„Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiului“, alū cărei raportū generalu pe anulū 1893 'lū anunțămū în „Bibliografia“ acestui Nr., după acelu raportū a avutū în anulū espiratū

pe teritoriul comitatului Sibiiului în 53 comune 392, afară de teritoriul comitatului 32, cu totul 424 membri. *Intruniri agricole*, unde membrii comitetului vin în atingere directă cu poporul agricol, s'a ținut 4: în Racovița, Lancrem, Slimnic și Roșia-săsescă; și o *exposițiune de vite de prăsilă* s'a ținut la Pianul românesc și a reeșit foarte bine (257 capete de vite, 30 premii). *Cultivarea pómelor* a fost sprijinită prin împărțirea gratuită de altoi nobili, altuiră de probă în mai multe comune, trămiterea de altoi și afară de comitat. Totu asemenea se are lucrul și cu cultura erburilor de nutreț, împărțindu-se sémintă de erburi și plante de nutreț (luțernă, rapiță ș. a.) prin comunele comitatense. În fine s'a înființat *toverășii agricole*, și anume pe lângă cele patru de mai nainte încă două. Scopul lor este, a înlesni procurarea de mașine agricole ș. a. Un pas îm bucurător s'a făcut și în cauza plantărei de vii cu viță americană. Înființarea unui organ special pentru economiă, cu privire la „Fóia Poporului“, care aduce în permanență articoli relativi la acest ram, nu s'a aflat de lipsă. Avera Reuniunei este de 1,905 fl. 29 cr., față cu anul 1892 mai multă cu 253 fl. 05 cr.

Clopotul regelui Carol. Din incidentul născerei princesei Elisaveta, regele Carol a comandat la Viena un clopot frumos de 3500 chlg., care se va așeza în turnul cel nou al castelului Peleş.

Faptă generosă. Primarul Brăilei V. P. Sassu a dăruit întreg salariul său de câte 1000 lei pe lună Societății copiilor seraci de acolo, al cărei președinte e densus.

BIBLIOGRAFIA.

- Limba română.** *Ființa, originea, rudeniile și istoria ei.* Manual pentru gimnasi, scóle reale și pedagogice (normale). De Virgil Onițiu, directorul gimnasiului român din Brașov. Editura librăriei Nicolae I. Ciurcu. Brașov 1894. Preț 50 cr.
- Compas românesc.** Anuar financiar pe 1893/4. Redactat de Nic. Petra-Petrescu. Anul II. Sibii, tipariul tipografiei archidiecesane, 1894. Preț 1 coronă 20 fil.
- Raportul general** al comitetului central al Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiiului pe anul 1893. Sibii instit. tipogr. 1894.

Calendarii pe anul de la Christos 1895. Anul XVI. Prețului 30 cr. Arad, tipografia diecesană, 1894. Cuprinsul foarte copios: șematismul mitropoliei și eparchiei, târgurile, poșta și telegrafii, monete, tariful zonelor, partea literară, distracții, anecdote, anunțuri etc.

Nr. 430—1894.

CONCURSUL LITERARU.

Din fondul „George Barițiu” al Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român se publică:

1. *Unu premiū de 200 fl.* pentru cea mai bună lucrare asupra subiectului:

„Resultatele comasării de până aci, bune și rele, cu privire la țeranul român din Transilvania (partea I), cu îndrumări practice pentru popor despre metodul, cum trebuie întocmită economia noastră după comasare, ca se nu suferă poporul (partea II).

2. *Unu premiū de 300 fl.* intru acoperirea speselor de tipariū, pentru unū manualū bunū de învățământ pe sēma școlilor medii, din oricare obiectū de învățământ, lāsându-se autorului dreptul de proprietate.

3. *Unu premiū de 200 fl.* pentru cea mai bună lucrare asupra subiectului:

„Dietetică populară, cu deosebită considerare la modul de viețuire al țeranului român”.

Terminulū înaintării elaboratelor se ficsēză cu ziua de 1 Octobree 1895 st. noi.

Față de elaboretele de sub Nr. 1 și 3. Asociațiunea își rezervă dreptul de proprietate, va da însă gratuit cāte 100 exemplare tipărite respectivilor autori.

Manuscrisele, purisate de mână străină, au să se înainteze, până la terminulū indicatū, comitetului Asociațiunii

transilvane în Sibii, provădute cu o devisă reprodusă pe plicul, în care se află numele autorului.

Manuscrisurile nepremiate, se voru înapoia autorilor, fără publicarea numelui lor.

Manuscrisurile întrate după terminu nu se voru lua în considerare la premiare.

Sibii, din ședința comitetului Asociațiunei transilvane, ținută la 1 Novembre 1894.

Dr. Ilarionu Pușcariu m. p.,
v.-președinte.

Dr. Vasile Bologa m. p.,
secretariu II.

Nr. 410—1894.

CONCURSŪ.

Pentru conferirea unui stipendiū de 60 fl. la anū din fundațiunea „Galliană“, tinerilor romāni, studenți de gimnasiū ori scōlă reală de aceeași categorie, se escrie concursū cu terminu până la 20 Decembre 1894. st. nou.

Cererile sē se înainteze până la terminulū indicatū, comitetului Asociațiunei transilvane în Sibii (N.-Szeben), instruite cu următorele documente:

1. Atestatū de botezū în originalū sēu în copiu legalisatā.

2. Testimoniū scolasticū de pe semestrulū din urmā alū anului scolarū 1893/4.

3. Atestatū de frecuentare dela direcțiunea institutului, în care de prezentū urmēzā studiile.

4. Atestatū de paupertate, eventualū de orfanū, decā concurentulū este orfanū.

Cererile întrate după terminu nu se iaū în considerare.

Sibii, din ședința comitetului Asociațiunei transilvane, ținută la 1 Novembre 1894.

Dr. Ilarionu Pușcariu m. p.,
v.-președinte.

Dr. Vasile Bologa m. p.,
secretariu II.

PARTEA OFICIALĂ.

Nr. 437—1894.

Procesul verbal

din ședința comitetului Asociațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, ținută în Sibiiu la 1 Novembre 1894 n.

Președinte: Dr. Ilarionu Pușcariu, vice-președinte.
Membrii prezenți: I. Papiu, P. Cosma, Z. Boiu, I. Crețu, L. Simonescu și N. Toganu, bibliotecariu.

Secretariu: Dr. V. Bologa.

Nr. 201/407 și 425. Se prezintă opurile dăruite Asociațiunei, anume: dela „Verein für siebenbürgische Landeskunde“ din Sibiiu, din „Archiva“ acestei reuniuni t. VI, broș. I. (1894) cu raportul societății pro 1894 și dela camera comercială din Brașov raportul pro 1893.

— Spre scire cu mulțemită, având a se transpune la biblioteca Asociațiunei.

Nr. 202/409. Domnul Partenie Cosma, cu datul 8 Octobrie 1894. transpune contul despre 52 fl. 60 cr. pentru darul, ce s'a făcut în urma concludului acestui comitet din 14 Iuniu 1894, Nr. prot. 98. d-șorei Elena Bradu, fostu bonă în internatul scolei de fete a Asociațiunei, pe lângă observarea, că d-sa a achitatul acel cont pe calea colectei private.

— Spre scire.

Nr. 203/410. Dlă Iosif Schiopulu, absolventu de gimnasiu, ca stipendist al Asociațiunei, cu datul 1 Ocobre 1894, legitimează sporiul se în studii pe anul din urmă scolaru, și cere să i se acorde stipendiul și pro 1894/5, pentru a continua studiile la tehnica din München.

— Legitimarea servește spre scire, stipendiul însă fiind merit, conform literelor fundationale, numai pentru tineri gimnastii, nu i se mai poțe încuviința.

În necs cu acêsta, stipendiul de 60 fl. la an din fundatiunea „Galiană“ se declară vacantu, și pentru conferirea lui tinerilor gimnastii se escrie concursu.

Nr. 204/413. Dlă George Moroiană din Săcele, de presentă elevă în științele politice în Paris, cu datulă 12 Octombrie 1894. depune suma de 5 fl. dreptă tașă de membru nouă ordinarulă ală Asociațunei.

— Dlă George Moroiană se declară de membru ordinarulă ală Asociațunei și se prevede cu documentulă de legitimare până la procsima adunare generală a Asociațunei.

Nr. 205/427. Dlă Ioană Silași, măestru de păpucărie din Gherla, cu datulă 2 Octombrie 1894. cere ună ajutorulă din fondulă Asociațunei.

— Neavëndulă Asociațunea mijlăce pentru asemenea scopură, cererea nu se pôte încuviința.

Nr. 206/422. Dlă Partenie Cosma, directorulă de bancă, cu datulă 25 Octombrie 1894. transpune 100 fl. dreptă donațune pentru școlă de fete a Asociațunei dela dlă Eugenă Crișiană, proprietarulă mare în Reghinulă sășescă, cu observarea, să se înregistreze între venitele estraordinare ale școlăi.

— Spre plăcută scire cu mulțemită, avënd a se înregistra între venitele estraordinare ale școlăi pro 1894/5.

Nr. 207/429. Dlă Aureliană I. Radu din Săcelă (comitatulă Sibiiulă), absolventă ală școlăi naționale de Belle-Arte din Bucuresci, cu datulă 21 Octombrie 1894, cere ună stipendiulă anuală de 500 fl., ca să urmeze mai departe cursurile în arta picturei la vre-o academiă din părțile apusene (Paris, Roma etc.)

— În lipsa de mijlăce pentru asemenea scopulă cererea nu se pôte încuviința.

Nr. 208/430. Biroulă Asociațunei, însărcinată în ședința acestulă comitetulă din 6 Septembrie a. c., ca să vină cu propuneră referitoră la esecutarea concluzeloră adunărei generale a Asociațunei din anulă acesta, presentă proiectulă seilă de rezoluție în cestiune, pe basa căruia se decide:

— 1. Cu privire la îndrumarea dată comitetulă centrală, de a întreprinde toți pașilă de lipsă, ca să crească interesulă față de Asociațune, să sporască numărulă membriloră și să se înființeze despărțeminte în Gherla, Turda și Deva, — să constată, că din partea comitetulă s'au făcutulă pașilă de lipsă în acestă privință prin cerculariulă din 14 Iuniulă a. c., Nr. 183, ce s'a adresatulă în aceluș scopulă cătră tôte despărțemintele Asociațunei, în urma căruilă la finea pătrariulă ală III-lea din acestulă anulă, s'a și pututulă constata ună rezultatulă îmbucurătorulă.

Pentru constituirea despărțemintelor: Gherla, Turda și Deva, să se provoce direcțiunile respective a raporta despre cele efectuate în privința constituirei aceloră despărțeminte, eventuală să recomande, ce ar fi să se facă încă în acelă scop.

2. În esecutarea conclusului referitoriū la înființarea de bibliotece populare, — să se provoce prin cerculariū tôte despărțemintele Asociațiunei, ca să stăruie în sensul §. 22 din Regulamentū, ca să se înființeze *agenturi comunale*, în a căroră sarcină cade apoi și întemeerea și susținerea bibliotecelor populare; în ce privesce însă premiul de 50 fl., colectatū de dlū Gregoriū Maiorū cu scopū de a înființa bibliotecă populare ambulante, și încredințatū acestui comitetū ca să se dea acelora dintre despărțeminte, cari susținū asemenea bibliotecă, — se va lua conclusū în meritū, după ce propunētorul va da informațiunii mai detaiate cu privire la intențiunea sa.

3. Cererea dlui Iuliū Vuia, inv. în Comloșul mare (Banatū) cu datulū 24 Augustū 1894, pentru unū ajutoriū în bani, în scopulū completării opului seū: Istoria scōlelorū nōstre dincōce de munți, și pentru ca să i se dea gratuitū fōia Asociațiunei dela întemeerea ei, — nu se pōte încuviința, adecă: ajutorū anticipativū nu se pōte vota, se recercă însă autorulū să înainteze aici elaboratulū seū, pentru a căruī tipărire, dacā va merita, se va da unū ajutoriū la timpulū seū întru înlesnirea tipăririi.

Fōia Asociațiunei, în vederea scopului, ce urmăresce, i-se dă gratuitū dela întemeerea ei, întru cât se mai află esemplare disponibile în biblioteca Asociațiunei.

Nr. 209/430. Biroulū Asociațiunei, însărcinatū în șediința acestui comitetū din 4 Octobree a. c., a veni cu propunerī în privința escrierii concurselorū literare din fondurile Asociațiunei, presentă proiectulū seū de conclusū în cestiune, și comitetulū decide:

— Să se escrie din fondulū „George Barițiū“ alū Asociațiunei încă în decursulū acestui anulū, următoriulū

Concursū literarū.

1. Unū premiū de 200 fl., pentru cea mai bună lucrare asupra subiectulū:

Resultatele comasării de până aci, bune și rele, cu privire la țeranulū românū din Transilvania (p. I.), cu îndrumări practice pentru poporū despre metodulū: cum trebuie întocmită economia nōstră după comasare, ca să nu sufere poporulū (p. II.).

2. *Ună premii de 300 fl.*, intru acoperirea speselor de tipariu, pentru un manual bun de învățământ pe sēma scōlelor medi, din orī-care obiectū de învățământū, lāsāndu-se autorului dreptul de proprietate.

3. *Ună premii de 200 fl.*, pentru cea mai bunā lucrare asupra subiectului:

Dieteticā popularā, cu deosebitā considerare la modul de viețuire alū țeranului-romānū.

Terminulū inaintārii elaboratelorū se ficsēzā cu *ziua de 1 Octobree 1895 st. n.*

Față de elaboratele de sub Nrii 1 și 3 comitetulū își susține dreptulū de proprietate, va da însă cāte 100 esemplare autorilorū respectivī.

Nr. 210/431. Asociațiunea pentru sprijinirea învățācelorū și sodalilorū romāni din Brașovū, cu datulū 1 Novembre 1894. cuitēzā suma de 60 fl. — depositulū Hangea, — ce i s'a transpusū de aici sub Nr. 340/1894.

— Spre scire, documentulū se transpune oficiulū de cassā.

Nr. 211/432. Direcțiunea scōlei civile de fete a Asociațiunei cu datulū 1 Novembre 1894, Nr. 126, transpune protocolulū conferenței corpului didacticū din 31 Octobree 1894.

— Spre scire cu aprobare.

Nr. 212/433. Comisiunea pentru procurarea de cărți propune, comitetulū decide:

— Sē se procure urmātoarele opurī pentru biblioteca Asociațiunei, și anume: N. Bălcescu: Istoria Romānilorū sub Michaiū-Vodā Vitezulū; Alecsandri: Ovidiū; Crasescu: Schițe și novele (4 v.); Caragiale: Teatru; Coșbucū: Balade și idile; Matilda Cugler-Poni: Poesii; Delavrancea: Trubadurulū; Gherea: Studii critice (2 v.); Macedonsky: Poesii; Manliu: Gramatica istoricā a limbii romāne; Negruzzi Iacob: Scrieri complete; Veronica Micle; Poesii; Carmen Sylva: Poveștile Peleşului; Slavicī: Ardealulū; Stāncescu D.: Altē Basmē culese din gura poporului; Scrob: Poesii; Sevastos Elena: Cāntece moldovenesci; Urechia V. A.: Legende; Vlahuță: Poesii vechi și noi, și Dan, romanū.

Nr. 213/434. Dlū Zacharia Boiu, prim-secretariulū Asociațiunei, avēnd în vedere, cā la finea acestui anū se împlinescū 25 de ani dela prima eșire a „Transilvaniei“, organulū Asociațiunei, cu datulū 1 Novembre 1894, cere: sē se voteze 100 fl. pentru scōtērea unui numēr festiv, iubilarū din acelu incidentū, anume la 1 Ianuariū n. 1895.

— Se primesce, și se votază 100 fl. pentru scóterea unui număr festivă-iubilară alú organului Asociațiunei la 1 Ianuarie 1895, când se împlinescú 25 de ani dela întemeerea lui, încredințându-se esecutiva prim-secretarului Asociațiunei.

Nr. 214. Pentru verificarea procesului verbalú

— Se designéză membri: I. Papiu, I. Crețu și L. Simonescu. Ședința sã închee.

D. u. s.

Dr. Ilarionú Pușcariú m. p.,
vice-președinte.

Dr. V. Bologa m. p.
secret. II.

Verificatú. Sibiiú, 8 Novembre 1894 n.

Ioanú Papiu m. p.

Ioanú Crețu m. p.

Leontinú Simonescu m. p.

CONSPECTULÚ

membrilorú Asociațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului românú, carú au solvitú tacsele în lunile Iulie-Sep-tembre 1894.

Ieronimú G. Bariții în Brașovú ; Bartolomeiú Baiulescu în Brașovú ; Pantaleonú Lucuța în Sibiiú ; Aureliú Șuluții în Ploesci ; Ioanú Laslo în Clujú, câte 5 fl. Suma 25 fl.

Despărțemântulú Sãliștei: Apoldulú inferiorú comuna ; Ioanú Măcelariú, în Apoldulú inf. ; Dr. George Prunașii în Orlatú ; Ilie Măcelariú în Gurariulú ; Ioanú Bunea în Cacova ; Dr. Nicolaú Calefariú în Sãliște câte 5 fl ; Ioanú Ivanú în Gurariulú ; Ioanú Manta în Gurariulú ; Ioanú St. Banciú în Sãliște ; Iordache Roșca în Sãliște ; Nicolaú Romanú în Sãliște câte 6 fl. Suma 60 fl.

Iosifú B. Romanú în A.-Julia 5 fl. Suma 5 fl.

Despărțemântulú Hațeg: Ioanú Ianza ; Ioanú Munteanú ; Paulú Olteanú, câte 5 fl. ; Romulú Baca pro 1893/4 10 fl. ; dela membri ajutãtori 4 fl. Suma 34 fl.

Alecsandru Ramonțianú în Turda ; Iulie Vladuții în Turda ; Ioanú Suciú în Tritiulú sup. câte 5 fl. Suma 15 fl.

Despărțemântulú Mureșú-Oșorheiú: Vasiliú Hossu ; Nicolaú Maneguțú ; Măcsimilianú Codarcea ; Ioachimú Huza ; Ioanú Bãrsanú câte 5 fl. Suma 25 fl.

Vasiliú Vlása ; Augustinú Aldea ; Ioanú Pantea ; Ioanú Manú câte 5 fl. ; dela membri ajutãtori 11 fl. Suma 31 fl.

Studentii din Antwerpen 36 fl. 50 cr. ; Vasiliú Micu, Someș-Oșorheiú 5 fl. Suma 41 fl. 50 cr.

Despărțământul Mediasului: Ioanū Moldovanū, protop.; Ioanū Chendi, adm. protopresb.; Dionisiū Romanū; Dr. Ioanū Ivanū; Nicolaū Racoța; Paulū Popescu; Georgiū Crișanū; Romulū Mircea câte 5 fl. Suma 40 fl.

Despărțământul Alba-Iulia pro 1894: Ioanū Cirlea; Simeonū Micu; Demetriū Furdui; Alecsandru Velicanū; George Filipū; Florianū Rusan; Ioanū Cirlea; Petru Cirlea; Antoniū Popū, Simeonū Moldovanū; Nicolaū Ivanū cate 5 fl. Suma 55 fl.

Despărțământul Bradului: Teodorū Popū, avocatū în Baia de Crișū, pro 1890; Vasile Damianū, propopū în Bradū, pro 1894; Stefanū Albu, profesorū în Bradū, pro 1893; Romulū Coțioiū, comerc. în Baia de Crișū, pro 1894; Nicolaū Popa, capelanū în Ormindea, pro 1894; Gerasimū Candrea, avocatū în Baia de Crișū; Dr. Paulū Oprișa, profesorū în Bradū, pro 1893; Ioanū Stanciū, arëndatorū în Bradū, pro 1894; Georgiū Părău, directorū gimn. în Bradū pro 1893; Georgiū Bogdanū, preotū gr. orient. în Bradū, pro 1894; Ioanū Rusu, medicū în Bradū, pro 1894; Nicolaū Bedea, adj. not. în Mihăleni, pro 1894; Vasilie Boneu, profesorū în Bradū pro 1893; Nicolaū Bolboca, preotū greco cat. în Baia de Crișu, pro 1894 câte 5 fl.; Ioanū Groza, prot. gr. ort. în Halmagiū, pro 1894; Ioanū Cuteanū, privatierū în Bradū, pro 1894 câte 6 fl.; Dela 2 membri ajutători 3 fl. Suma 85 fl.

Despărțământul M.-Ludoș: Georgiū Bozac în Velcher; Ioanū Boieriū în Lechința; Ioanū Albonū în Velcher; Nicolaū Solomonū în Ludoș; Vasiliū Turcu în Iclandelū câte 5 fl.; Alecsandru Precupū în Șicușia; Alecsandru Voda în Vlădeni; Romulū Orbean în Iclandelū câte 10 fl.; Emilū Cormoș Alecsandru, Jabenita 25 fl. Suma 80 fl.

Despărțământul Reghin: Dr. Iacobū Radu 6 fl.; Eugenia Barbu; Dr. Ioanū Popescu; Severū Barbu; Dr. Alecsandru Ceusianū; Iosifū Popescu; Petru Uilacanū; Elia Câmpeanū; Eugeniū Marinoviciū; Alecsandru Têrnoveanū; Iosifū Fincu; Michailū Brătianū; Ioanū Racolțianū câte 5 fl.; Gregoriū Nistorū 10 fl. Suma 76 fl.

Despărțământul Cluj: Dr. Gregoriū Silași 200 fl.; Nicolaū P. Rațiū; Paulū Sfintiu câte 6 fl.; Vasiliū Podóbă 5 fl.; dela trei membri ajutători 3 fl. Suma 220 fl.

Despărțământul Blajului: Iuniu Brut Hodoșiu, dir. alu „Patriei“ în Blaj, pro 1893/4 10 fl.; Petru Suciū; Nestorū Silvestru; Dr. Alecsandru Popū; Dr. Isidorū Marcu câte 5 fl. pro 1893; David Radeș, insp. silv. în Blaj; Dr. Demetriū Radu, protopopū în Bucuresci câte 6 fl. pro 1894; Ioanū Moldovanū, canonicū; Dr. Ioanū Rațiū, canonicū; Simionū P. Mateiū, canonicū; Dr. Alecsandru Grama, canonicū; Ioanū Ghermanū, profesorū; Vasile Olteanū, avocatū; Dr. Iacob Brendușanū, avocatū; Dr. Isidorū Marcu, profesorū; Georgiū Vancia, propriet.; Ioanū Orga, direct. sem.; Dr. Augustinū Bunea, secret. metrop.; Georgiū Bărbatū, adm. prot.; Dr. Victorū Smigelski, profesorū; Iosif Hossu, canonicū câte 5 fl. pro 1894; Simeonū Moldovanū, propriet. în Cergău 6 fl. pro 1894; Dela 20 membri ajutători 36 fl. Suma 154 fl.

Despărțământul Abrudului: Iosif Ciura, parochū în B. Șasa; Petru Fizeșanū, propriet. în Abrud; Iuliū Poruțiū, preotū în Cămpeni; Silviū Lazar, compt. în Abrud; Avironū Macaveiū, propr. în B. Șasa; Alecsandru Ciura, parochū în Abrud; Georgiū Ivașcu, com. în Abrud; Iovu Bărbuțū, preotū în B. Șasa; Dr. Vasile Fodorū, avocatū în Abrud; Alecsandru Papiū, preotū în Bistra; Dr. Laurentiū Popū, avocatū în Abrud; Dr. Vasile Preda, avocatū în Cămpeni; Petru Simu, preotū în Bistra; Enea Gerasim, comerciantū în Cămpeni; Vasile Chirtopū, propr. în Cămpeni; Simeonū Pașca, not. în Salciua, Iulia Pitic din Ofenbaia; Vasile Ganū, preotū în Sălciua; Ioanū Mladinū, propriet. în Ofenbaia; Andreiū Candrea, preotū în Lupșa; „Concordia“, sec. minară în Bucium; Romulū Furdui, protopopū în Cămpeni, câte 5 fl. pro 1894; Ioanū Isaia Tordai, preotū în Ofenbaia; Demetriū Goia, preotū în Sohodolū; Iuliū Pitic, din Ofenbaia; Nicolaū Fodoreanū, inv. în Ofenbaia; Vasile Ganū, preotū în Sălciua; Ioanū Mladinū, propriet. în Ofenbaia; Andreiū Candrea, preotū în Lupșa; Leonida Grita, hutman în Ofenbaia, câte 6 fl.; Dr. Enea Draia, avocatū în Abrud pro 1893 5 fl.; Alecsandru Tuhuțiū propr. în Abrud pro 1891—1893 15 fl.; Petru Macaveiū, not. în Abrud 1893—1894 10 fl.; Terentiū Giurcheșiū, croit. în Abrud pro 1893 5 fl.; Nicolaū Cirlea, pielarū în Abrud pro 1892/3 10 fl.; Gregoriū Sima lui Ioanū, preotū în Cărpiniș pro 1890 5 fl.; Ioan Danciu, protop. în Ofenbaia pro 1892/3 10 fl.; Ana Filip, soție de avocatū în Abrud membră pe vieță 101 fl.; „Munteana“ societate pe acți în Ofenbaia, pe vieță 101 fl.; Dela 44 membri ajutători 32 fl. 85 cr.

Suma 447 fl. 85 cr.

Despărțământul Brașov: A. Lupan; D. Stănescu; P. Zănescu; Z. Butnariu; I. Măcsim; P. Nemeșiu; I. Munteanu; M. Stănescu; G. B. Pop; I. Aron; câte 5 fl. pro 1893. Suma 50 fl.

Z. Boiu în Sibiu 5 fl. Suma 5 fl.

Dr. Vasile Bologa în Sibiu 100 fl. pe vieță. Suma 100 fl.

Despărțământul Blaj: (Vezi aclus Nr. IV.) 154 fl.

Suma 154 fl.

La adunarea generală din Sebeșul săsesc 417 fl. 07 cr.

Suma 417 fl. 07 cr.

Despărțământul Abrud: (Vezi aclus Nr. V) 447 fl. 85 cr.

Suma 447 fl. 85 cr.

Despărțământul S. - Sebeș; Alecsandru Dobrescu în S. Sebeș; Dr. Pompiliu Isac; Zevedeiu Mureșan; Ioan Drăgan; Ioan Onițiu; Ioan Corabian; câte 5 fl. Suma 30 fl.

Țina Cerghedi n. Ciato în M.-Oșorhei 200 fl. la fund. Suma 200 fl.

Despărțământul Șimleu: Iosif Pop în Șomcuta mare 200 fl. fund. Suma 200 fl.

Nicola Nilvan în Șomcuta mare 100 fl. fund. Suma 100 fl.

Gavriil Barbul în Mociera 100 fl. pe vieță Suma 100 fl.

Augustin Mărcuș în Șimleu; Simeon Marinceș în Bogdana m.; Dr. Ioan Maniu în Șimleu; Dr. Cassiu Maniu în Șimleu câte 5 fl.; Dr. Coriolan Pop în Oradea mare; Dr. Victor Marcu în Șomcuta mare câte 6 fl.; Vasiliu Dragoșiu în Șomcuta mare; Ioan Șivaniu în Satmaru câte 1 fl. pentru diplomă; Vasiliu Indre în Șomcuta mare; Ioan P. Lazaru în Șimleu; Elia Pop în Șomcuta mare; Ioan Dragomir în Naprădea; Teofilu Dragomir în Lupăia; Ioan Pop în Domnin; Florian Cocianu în Silăgy-Cseh; Demetriu Suci în Silăgy-Cseh; Elia Bucșa în Colțirea; Michail Bobățel în Supurul sup.; Teodor Lengel în Stremțiu; Ioan Sărb în Șomcuta mare; Teodor Pop în Ortelec; Stefan E. Cucu în Peer; Gavriil Dragoșiu în Hideaga; Augustin Moșolgo în Thiechișiu; Vasiliu Dragoșiu în Șomcuta mare; Ioan Șivaniu în Satmaru câte 5 fl. Suma 124 fl.

Nicola Dima în Hunedora 10 fl.; Iulian Popescu în Sibiu 5 fl.

Suma 15 fl.

Total 2735 fl. 42 cr.

Sibiu, 1 Octombrie 1894.

Leontin Simonescu m. p.,
căssar.